

Žižkovské listy

Občasník Klubu přátel Žižkova

Číslo 3. Zářij 1999

To město znám i domy v ulicích
i každý kout tak dobře, jako znám
kapsy a švy na vlastním kabátě,
a jedna z chvil, až budu umírat,

ať patří jemu:

Sbohem nastokrát !

Jaroslav Seifert

KLUB PŘÁTEL
ŽIŽKOVA

Sokol Žižkov v historii

Tvůrcem sokolské myšlenky a zakladatelem sokolské organizace byl PhDr. Miroslav Tyrš (1832 - 1884). Všestranně vzdělaný znalec antické kultury, spisovatel z oboru filosofie a estetiky, poslanec Zemského sněmu i rakouské říšské rady, docent české techniky a profesor české univerzity v Praze. Jeho spolupracovníkem byl Jindřich Fügner (1822 - 1865), ekonom, vzdělaný, ušlechtilý a důsledný demokrat. Stal se prvním starostou Sokola a vnesl do něho ducha bratrství a rovnosti. Při založení Sokola 16. února 1862 spolupracovala celá řada dalších předních českých osobností.

Autorem návrhu krojů a praporu byl Josef Mánes. Jméno Sokol navrhl novému tělocvičnému spolku prof. Ern. Tonner.

Jádrum sokolské ideje jsou Tyršova slova: *„Dějiny lidstva jsou věčným bojem o život, v němž se udržel a zvítězil ten, kdo je tělesně, mravně i duševně zdravější, zdatnější, silnější a výkonnější, kdo se stále zdokonaluje a jde vpřed. Všechno má však význam, jen pokud to slouží národu a lidstvu.“* Sokol se stal organizací pro celý národ, spojil všechny bez rozdílu třídy a povolání, politického přesvědčení, náboženského vyznání, muže a ženy, mladé a staré.

Deset let po založení Sokola, 24. března 1872, byl založen Sokol na Žižkově. Začínal v budově hostince U bílého beránka v Roháčově ulici č. 17. U tehdejší Horské silnice pod Vítkovem začaly v té době vyrůstat domy pro zaměstnance z karlínských a libeňských továren. Členů Sokola přibývalo a začátky byly všude těžké. Např. Sokol Smíchov tehdy cvičil v polozřícené školní

tělocvičně s dřevou střešou a vytlučeními okny, Sokol Karlín zase ve sklepě páchnoucím plísní. Sokol Žižkov měl větší štěstí. V nadbytku hostinců Žižkova se vždy našel slušný, třebaš dočasný útulek. Jaké byly sály, takové bylo i zařízení - nejnepříjemnější nářadí neprimtivnějších tvarů. Sál byl zároveň šatnou, místo skříněk stačily věšáky na stěnách. Na uschování cvičebních úborů musela stačit jediná skříň. Topilo se v kamnech bez dvířek, pokud ovšem cvičenci přinesli po kapsách uhlí. Sál osvětlovalo pár plynových plamínek. I přes složité a nepří-

znivé podmínky však Sokol na Žižkově pevně zakořenil.

První veřejné cvičení mladé jednoty, konané v hostinci u Jana Lucemburka, zhodnotil Dr. Miroslav Tyrš v Národních listech. Závěrečná slova povzbuzení adresuje mládeži: *„Zavodit, zkoušet sílu a zdatnost je každé cíle, nezkažené a statečné mládeži přirozeným pudem a potřebou, a měřítkem její pevné hodnoty. A dodává: Sokolu Žižkovskému, sboru, výboru a všemu jeho členstvu, které při nevelkém svém počtu tím více uznání zaslouhuje, spolku, který své úloze tak dobře porozuměl a jejímu provedení se v plné míře ukázal být způsobilým, voláme z plna srdce: Tak dál! Na pře!“*

Po kongrese pro tělesnou výchovu v Kodani následoval v r. 1913 další kongres v Sorboně. Zúčastnili se ho přední osobnosti, zabývajcí se tělovýchovou. Účastníci kongresu shlédli také ukázky různých tělocvičných soustav. To nejlepší z nich pak předvedla žižkovská jednota už v prosinci 1913 a v lednu 1914 na těloc-

vičném večeru pod heslem „Zdraví - síla - krása“.

Jednota sílí a vzrůstá. Zúčastňuje se všech sletů včetně prvního v roce 1882, konaného za Tyršova osobního vedení na Sítěleckém ostrově. Protože stále přibývá členstvo, již v roce 1896 jednota kupuje pozemek na sokolovnu pod vrchem Žižkovem za 2.255 zlatých. O dva roky později je stavba nové sokolovny dokončena a odevzdána svému účelu. Žižkovské sokolstvo mohutní. Projevuje touhu po cvičení v přírodě, na letním cvičišti. Sbírá haléř k haléři, korunu ke koruně. Výsledkem několikaleté dobrovolné sbírky je částka 250 tisíc korun, za níž jsou v roce 1922 zakoupeny pozemky pro nové letní cvičiště na temeni vrchu Žižkova. Ani to však přilivu nových členů nestačí. Vzniká Družstvo pro přístavbu sokolovny, jehož úkolem je postavení další části sokolovny na místě starého letního cvičiště. Ta je otevřena 8. října 1934.

V dalších letech se na vrchu Žižkově začal budovat Památník odboje. Aby mohla být postavena Vítězná cesta k jeho mauzoleu, obětoval žižkovský Sokol své krásné a pracně vybudované cvičiště. Směnil je za jiný

pozemek na témže úbočí. Práce začala znovu. Mnohým se sokolovna v dnešní Koněvově ulici stala druhým domovem, prostředím pro celoživotní posilování těla i ducha, ale také prostředím radostného přátelství a důvěry, spolehlivosti a citu. Cvičilo se v tělocvičně i na letním cvičišti, tančilo na šibfinkách, chodilo na výlety a jezdilo na tábory. V malém, ale dobře vybaveném divadelním sále se hrálo divadlo, nechybělo ani loutkové divadlo. Zpíval a hrál pěvecký sbor Vítkov a orchestr Sokolů hnízdo. Sokol Žižkov také vydával brožury a pohlednice.

V řadách žižkovského Sokola se vystřídalo několik generací. Zakládajícím členem byl dokonce i první starosta Žižkova Karel Hartig. O vzorné hospodářství svědomitě pečovali starostové Josef Vondrák, Hanuš Včelák, Čeněk Weinmayer, Václav Mucha, Josef Zelenka, Karel Kuhn, MUDr. Jan Masák, Jan Svoboda, František Herold a František Steimar. Základy tělocviku vštepovali členstvu, dorostu i žactvu bratři náčelníci František Heidelberg, Julius Císař, Otto Táborský, Julius Grumlík, Hugo Hoyer, Antonín Bína, J. A. Alexander, Josef Kavalír, Augustín Očenášek, Franta Erben,

Antonín Frohlich, Václav Pergl, Jindra Klicpera st., Karel Pittl, František Hánek, Karel Šulc, dr. Rudolf Zázek, Štěpán Viktora, Václav Hrdina a Josef Bochníček. U žen to byly sestra náčelnice Věra Krucká, Marie Mastná, Arnoštka Rosenkrancová, Božena Peřinová, Hana Burgerová-Dubová, Marie Jedličková, Anna Tesařová, Marie Lašková a Stanislava Čadilová. Ani osvětová a kulturní činnost nebyla zanedbána. Roku 1895 vznikla přednášková komise, která se v roce 1897 změnila v přednáškový odbor a v r. 1898 v odbor vzdělávací. Ten se pak v r. 1921 stal vzdělávacím sborem. V čele této činnosti stáli bratři MUDr. J. Jesenský, Antonín Smíšek, Václav Šaněk, František Marek, MUDr. Jan Masák, dr. Rudolf Křovák a Alois Jaroš, jenž byl prvním vzdělávatelem, Karel Bíma, MUC. Jožka Helcl, Otta Kanta, Václav Vrána, Alois Dvořák, PhDr. Em. Hof, Eduard Čížek, Karel Vojtěch, JUDr. Zdeněk Voráček, A. L. Nehasil, Karel Šulc, ing. František Frček, Miloš Maršák, František Steimar a Josef Justýn. V řadách členů byli známí umělci a vědci i světového jména: Karel Pospíšil, Lev Uhlíř, Karel Domorázek, univerzitní profesoři Albert Pražák a Karel Weigner, prof. dr. Klíma. Znamenitými tělocvikáři byli Franta Erben, Augustin Očenášek, Antonín Frohlich, Václav Pergl, Karel Pittl. Slávu Sokola doma i ve světě šířil Eman Löffler s olympijským družstvem, v jehož čele stál Dušan Šulc.

Svým dílem přispěly také ženy, např. Vlasta Součková. Když se dcera žižkovského sokolníka Vlasta Děkanová vrátila z USA se zlatou medailí, bratři z žižkovského Sokola ji nesli z Wilsonova nádraží až domů na ramenou. Hana Burgerová-Dubová vnesla do tělocvičen půvab rytmiky. Poznatky ze cvičení v žižkovské tělocvičně se dokonce zapsaly do světové gymnastiky. Dejme slovo pamětníkům: Když jednoho večera muži docvičili na bradlech, nechali žerdě ve výšce. Ženy, které druhý den chystaly bradla pro své cvičení, však jednu z žerdí nemohly sundat a tak cvičily na bradlech s ne-

stejnou výškou. Dokonce si prý vymyslely i sestavu, kterou později předvedly na akademii. Cvičení se prý ujal, důkazem toho je, že se stalo olympijskou disciplínou.

Celá armáda znamenitých cvičitelů a cvičitelék, členů cvičitelského sboru, administrativních činovníků a členů různých odborů Sokola Žižkov za sebou zanechala bohatou sklizeň zkušeností, z nichž dodnes mohou čerpat noví členové i činovníci sokolského bratrstva.

Do velkého sokolského rozmachu však začaly dopadat osudové rány. S hlubokým zármutkem doprovázel žižkovský Sokol na poslední cestě prezidenta republiky a člena Sokola T. G. Masaryka. Rok na to se v napjatém ovzduší konal X. slet. Část sokolů již v té době stála se zbraní v ruce na hranicích, ohrožených německým vpádem. X. slet byl poslední mobilizací mravních sil národa před těžkou dějinnou zkouškou.

Přišel 15. březen 1939. Protektorát Böhmen und Mähren, zastavení činnosti Sokola, zatýkání a popravy jeho členů. Ze Sokola Žižkov padli v boji, nebo byli umučeni: ing. Oldřich Bartoň, Roman Čarek, Franta Erben, František Hanek, Milada Hejnová, Alois Hrbek, Josef Hrdlička, Josef Churavý, Lověna Kaliberová, Jaroslav Košek, Václav Procházka, Antonín Slanina, Jiří Svoboda. S úctou na ně vzpomínáme.

Po válce se Sokol a tedy i žižkovský, zvedá k nové činnosti. Opět chybějí prostory. Členů přibývá a je třeba nacvičovat na XI. slet. Od r. 1946 se staví další sokolovna Na chmelnici. Za účasti obětavých bratří a sester i žižkovských občanů vyrůstá moderní sokolský stadion. Je umístěn v centru Žižkova. Spolu s ním roste i celá soustava účelně vybavených hřišť a závodišť, bezprostředně souvisejících s tělocvičnami, sály, šatnami, sprchami i administrativními místnostmi a klubovny. Než bude sokolovna dostavěna, cvičí se na chodbách, na terase i na galerii.

Po komunistickém puči v únoru 1948 se však politická situace stále zhoršuje. Akční výbory Národní fronty nahodávají svobodu

a demokracii. XI. všesokolský slet se však přesto koná. Strahov je plný. Už při cvičení žactva jsou však zatýkáni první sokolští činovníci, při ostatních sletových slavnostech další.

Dne 20. září 1948 akční výbor Národní fronty vyloučil ze Sokola jeho vedoucí představitel. Krátce na to veškerou činnost Sokola zakázal. Žižkovská sokolovna přešla do majetku TJ Tesla Strašnice.

Doba vlády komunismu se vlekla nekonečně dlouho. Ani „sametová revoluce“ nebyla k žižkovským sokolům sametová. Ačkoli vlastník sokolovny byl nepochybný, soudům trvalo dlouhých 6 let, než se sokolovna vrátila těm, kterým patří.

Nejstarší člen, bratr Emanuel Dobner, jenž se letos dožívá 102 let, rád říká: Kdo nebyl v Sokole - nežil!

Libuše Bránová, Jiřina Polanecká

Orel na Žižkově a v České republice

Druhá nejstarší česká tělovýchovná organizace a před únorem 1948 i druhá nejpočetnější vznikla oficiálně před 90. lety v roce 1909. Jednota Orla na Žižkově byla založena o 2 roky později, a řadila se s tehdejšími 52 členy k nejstarším orelským jednotám v Čechách a na Moravě.

Do její existence se hluboce promítlo trojí přerušení činnosti celé orelské organizace - 1. a 2. světová válka a čtyřicetileté vákuum za „lidovědemokratického a socialistického“ režimu, který tuto tělovýchovnou, sportovní a kulturní organizaci, vybudovanou na křesťanských zásadách, totálně zlikvidoval.

Podle dochovaného pamětního spisu z října 1926, zhotoveného učněm Janem Blumelem v Čs. akciové tiskárně a dorostencem Jednoty Čs. Orla na Žižkově, byli členy zakládajícího výboru v roce 1911 Albert Kotrba - starosta, Antonín Dornabyl - místostarosta, Jan Bárta - náčelník, Josef Nízky - vzdělavatel a br. Kutscha - jednatel.

K založení Tělocvičného odboru Katolické Besedy v Žižkově došlo 5. listopadu 1911. Tělocvičný odbor přijal později název Orel Žižkovský. V roce 1918 zastavil činnost pro „nedostatek členů“, kteří odešli na vojnu. V srpnu 1920 však činnost opět obnovil pod názvem Jednota Orla Československého v Žižkově. V roce 1926 čítala žižkovská orléská jednota již 319 členů, vlastnila spolkový dům v Riegrově ulici č. 19 a byla jednou z nejsilnějších 16 pražských jednot. To se promítlo i v úsilí o vytvoření a získání praporů pro tuto jednotu. 21. 3. byl předložen představenstvu jednoty návrh praporu a 21. 6. další barevný návrh od kvalitního výtvarníka, který byl v zápětí vyšit na modrém a bílém hedvábí. Prapor se podařilo za obou totalitních režimů zachránit a uchovat. Od výtvarnice O. Štrasserové se dochoval návrh žakovského praporu z roku 1929 (Svatováclavské milénium), který patrně nebyl realizován. Realizace se však dočkal žakovský prapor z 28. 10. 1934 opět na bílém a modrém hedvábí, k němuž se však nedochoval návrh.

Mnoho písemných materiálů bylo zabaveno a zničeno po rozpuštění Orla nacisty i komunisty, kdy zmizelo nenávratně mnoho dokladů i k nemovitostem, takže žádná z pražských orloven neslouží svému původnímu účelu a za pronájem tělocvičen musí jednoty i župa platit „odcvičené hodiny“.

Osud orlovn „Na Balkáně“ byl poněkud odlišný. Ve snaze zachránit objekt před zabráním Němci, byla orlovna převedena do majetku katolické církve a dodnes slouží jako kostel sv. Vojtěcha. Přilehlé pozemky, na nichž měl být podle plánu vybudován sportovní stadion a areál, byly po Únoru 1948 rozparcelovány a zastavěny.

V roce 1989 byla činnost orléské organizace obnovena, ne však jednota žižkovská, jejíž starší členové jsou rozptýleni v 5 ostatních pražských jednotách. Těžištěm orléské tělovýchovné a sportovní činnosti, která má velmi bohatý rejstřík, je na Moravě, zejména jižní. V Brně je již tradičně také orléské ústředí, jež řídí sportovní činnost cca 15000 členů, z nichž více než třetinu tvoří mládež do 15 let. Středočeská Pospíšilova župa má v současné době 12 jednot se 300 členy. Podílí se také na různých kulturních akcích (přednášky, pouť, autobusové zájezdy).

Po osamostatnění Slovenska trvá nadále vzájemná spolupráce a přátelství s mnohem početnějším Orlem slovenským, který je také členem FICEP. Český či v době po 1. světové válce československý Orel byl jedním ze zakládajících členů této mezinárodní katolické tělovýchovné a sportovní organizace a opět se podílí na společných podnicích FICEPu (Fédération Internationale Catholique d'Education Physique et sportive). V květnu letošního roku hostil Orel v okolí Uherského Hradiště řadu fotbalových mužstev z několika evropských zemí na Evropském mistrovství FICEP ve fotbale (muži, ženy i mládež).

V oblasti duchovní je stěžejní akcí tradiční ústřední orléská pouť na Svatém Hostýně (letos 22. srpna). Tato pouť vyústila v roce 1948 v mohutnou protirežimní demonstraci, která měla za následek tvrdé postihy mnoha orléských funkcionářů a celé orléské organizace, jejichž důsledky jsou dodnes citelné. Kromě této demonstrace to byl také zejména odpor Orla vůči komunisty propagované i uskutečněné sjednocené tělovýchově.

Doufáme a věříme, že příští století bude na prahu nového tisíciletí činnosti Orla příznivější, než tomu bylo doposud. Mezi Orlem a nejstarší naší tělovýchovnou organizací Sokol jsou přátelské vztahy.

Josef Kulda, starosta Pospíšilovy župy

POLICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ
V PRAZE

Č. j. 11286 S. II.

V Praze, dne 18. června 1925

Otčenému spolku

„ Jednota Orla Československého “ v Žižkově

/: doručiti starostovi panu Karlu Tupému v Ž i ž k o v ě
Úp. 499 :/

Podáním ze dne 23. května 1925 zažádal zde otčený spolek, aby směl u příležitosti svčcení spolkového praporu pořádati slavnost s tímto programem :

O 6. hodině ranní vyjde ze spolkového domu v Žižkově, Riegrova ul. č. 19 "budíček" a bude se ubíratí ulicí Bořivojevou, Libušinou, Lupáčovou, Krokopovou a Husovou třídou, Karlovou třídou přes náměstí Sladkovského, ulicí Palackého a Krásnovou zpět do spolkového domu. Odtud po uvítání spolků vyjde průvod, v němž bude 7 členů ovičené jízdy na koních a 2 osobní automobily a bude se ubíratí ulicí Riegrovou, Bořivojevou, Lipanskou, Karlovou třídou k chrámu sv. Prokopa, kdež bude sloužena polní mše a vysvěcen prapor. Po svčcení nastane odchod přes náměstí Sladkovského ulicemi Miličovou, Štítňho, Rokycanovou, Husovou a Karlovou třídou, ulicí Přemyslovou a Riegrovou zpět do spolkového domu.

Ve smyslu §u 3. zákona o právu shromažďovacím ze dne 15. listopadu 1867, ř. z. č. 135 povolují uspořádání průvodu i slavnosti a poukazuje k §u 11. uvedeného zákona, kladu podmínkou, že průvod nebude rušena jízda elektrické dráhy, že bude šetřeno předpisů uličního řádu a že o pořádek při průvodech i slavnosti bude pořadatelstvem dostatečně postaráno.

Za policejního presidenta :

Handwritten signature

Na březích Olšanského rybníka

Za mého mládí byla to již nevelká a nehluboká louže, zarostlá při březích místy rákosím. Rybník byl na hladině téměř celý hladce zelený, zarostlý drobnými lístečky okřehku. Říkávalo se, že do něho přitékají spodní vody ze hřbitova, když opláchly uschlé slzy na tváři mrtvých nebo jejich vybělené kosti, které jsou ještě mlčenlivější.

Dnes je v těch místech prostorná třída k nákladovému nádraží na Žižkově. Zeď hřbitova, která oddělovala rybník od hřbitovů, je pobořena. Zmizely domky z jeho břehů i vliďná restaurace, kde po svých ponurých obřadech sedávali pohřební zřízenci a vesele cinkaly sklenice. Všechno je tu již jiné a mně cizí. Jako chlapec potuloval jsem se tu téměř denně.

Jen jednou chtělo se tam utopit nešťastné děvče. Ihned ji vytáhli z mazlavého bahna. Ve vlasech měla zelené šmouhy řas. Rybník ji prostě nechtěl. Jakápak nešťastná láska pro jeho páchnoucí klid!

Kdybych někde v prachu cesty našel zářící klenot, nebyl bych tak zděšeně překvapený, jako když jsem jednou ve vodě rybníka zahlédl zlatou ryбку. Bůhví, jak se tam octla. Nevedlo se jí tam špatně. Voda se hemžila dafniemi, které tam chodili lovit do malých sítěk pěstitelé rybek v akváriích. Tak nějak se tam patrně dostala i zlatá rybka, která mi nedávala spát.

Pár kroků od rybníka byla i dnes tak dobře známá Olšanská vila St. K. Neumanna. Byla jen tak vzdálena, aby její obyvatelé necítili pach zelené zahřívající vody, ale nikoliv tak daleko, aby večer neslyšali žabí koncert. K plotu té vily, abych zvědavě mohl nahlížet do její divoké zahrady, dostal jsem se ovšem o mnoho let později. A to už bylo v době, kdy jsem rybník míjel s tou nejmenší pozorností.

V kvintě nebo v sextě žižkovského gymnázia přednášel nám profesor Entlicher. Byl to klasický filolog, ale vyznal se dobře i ve východních filosofických a navíc, co jsme nedovedli pochopit, překládal i šestákové sešity detektivek nejnížší kvality. Pro nakladatele Hynka uváděl do češtiny i dobrodružné romány Salgariho. Byl to starý, trochu směšný mládenec a žil poblíž ústavu se svou matkou. Někdy v dobré pohodě zavřel latinský originál a místo zkoušení vylíčil nám plasticky a patrně i věrně život ve starém Římě. Bývalo to neobyčejně poutavé. V mládí kamarádil s Gellnerem a básník napsal na něho epigram.:

*Ve mládí byl velkým snobem
a pak stal se misantropem.*

Rád se touto známostí chlubil. Byli jsme v gymnáziu tři, které spojovala první přichylnost k literatuře. Němec byl nejmladší. Suk objevil u žižkovského knihkupce Jirmana zbytek nákladu Gellnerovy knížky „Po nás ať přijde potopa.“ Jak se tam dostal, bůhví. Na jednu z Gellnerových písní z knihy „Radosti života“, anonymně věnovaných Marii Majerové, našli jsme si nápěv ve známé písni: Darovalo mi děvčátko prstýnek zlacený. Řvali jsme to po všech hospodách. Ještě nedávno slyšel jsem tu Gellnerovu píseň v pražské vinárně. Dost dlouho vydržela. Od Františka Gellnera byl pak už jen krok k anarchismu a St. K. Neumannovi. A tak jsem se se svými přáteli octl opět po letech u olšanského rybníka a u plotu Neumannovy vily. V zahradě dosud kvetly záhony lilií, u kterých sedávali básníci a anarchisté Šrámek, Mahen, Kácha, ale samotný Neumann byl už dávno na Moravě. Ve vile bydlela jen paní Kamila a vydávala Knihy dobrých autorů, které jí pomáhal redigovat Arnošt Procházka. Neumann se znovu oženil a měl dcerku Soňu. Však jsem se s ní setkal později. Nevím, kde už jsem objevil starou brožuru s první studií o Neumannovi. Napsal ji Polan a napsal ji znamenitě. Vyšla pak později rozšířena a přepracována u Borových se známou kresbou Gellnerovou.

Když jsem byl doma sám, recitoval jsem si s neúměrným patosem a zvýšeným hlasem Polanovu recitaci Neumannovy básně: „Útroby tvoje jsem prolezl mlád“ adresované básníkem Societě:

*Eh zhnusená! Děti nemanželské ti zplodím,
upíry bez boha, vzteklé na zpupnou šiji ti hodím,
by bahno tvé krve sáli neúprosní a silní,
by bohové sami tvých model zažehli chrámy,
by s polnicí pomsty vnikli v hrady, kde buržoa smilní
a erby volnosti vetkli na krby a lišty a trámy.*

Báseň recitoval jsem tak bouřlivě a tak dlouho, že někdo odvedle či sesedle počal tlouci na stěnu.

Mnohokrát navštívili jsme zpovzdálí starou Olšanskou vilu. Marně. Básníka jsme nezahlédli a ani nemohli zahlédnout. Reprodukcí jeho fotografie měl jsem však v rámečku, ve kterém pod touto reprodukcí, byl obrázek Panenky Marie.

Jaroslav Seifert: „Všechny krásy světa“ 1985

Drobnosti z historie

* Než se začal Žižkov stavět, bylo celé území, na němž se rozkládá, poseto vinicemi a chmelnicemi. Děti z těchto vinic chodily do Olšanské školy, která tu byla postavena roku 1837. Byla to trojtřídní jednopatrová budova v Táboritské ulici č.p. 16 a chodily do ní i děti ze Strašnic. Zbořena byla r. 1973. Olšanskou obec tvořilo 19 jednopatrových domků, rovněž zbořených r. 1973.

* Prvnímu starostovi Žižkova Karlu Hartigovi se podařilo vymoci schválení u pražského gubernia, aby si směl průčelí svého domu v Husově ulici označit nápisem „U Jana Žižky z Trocnova“ a jeho příkladem se pak řídili i další stavitelé domů se štíty a poprsími např. Husa, Jeronýma, Prokopa Velikého, Milíče z Kroměříže, Roháče z Dubé, Komenského, Havlíčka apod. Podle nich pak byly zvány i další ulice, avšak vždy jmény z období husitské revoluce.

* O cítěním tělovýchovu v Praze se na počátku tohoto století velmi zasloužil Fridolín Hoyer, původně školník na Žižkově. Propagoval u nás těžkou atletiku a box, a založil školu tělovýchovy. Ta byla původně na Karlově náměstí, později na Václavském náměstí.

Obec Žižkov v Americe

Zalistujeme-li časopisem *Slovanský svět* z roku 1872, najdeme mimo jiné tento článek:

„V poslední době pozorujeme, že američtí Češi se starají, aby se usídlili na blízku jeden druhému. Chtějí utvořit větší české osady, aby lehčeji mohli zachovat svou slovanskou národnost a vzájemně si pomáhat. Jedna z nejnovějších takových osad je česká osada v Yankton County, Yowa, jejímž hlavním střediskem je obec Žižkov. Tato obec byla založena panem Františkem Bemem. On daroval i pozemky pro školu, kostel a pro více chudých osadníků. Žižkov má již svůj obvod v Yankton County pod č. 17 a bude mít též brzo učitele, který bude vyučovat děti v českém jazyku. Žižkovští si ho vyžádali od školního superintendanta v Yankton County a ten jejich žádosti hned ochotně vyhověl. Již od několika neděl má Žižkov vlastní poštovní stanici a až se započne se stavbou dráhy ze Sion City do Dakoty, co bude již na jaře, dráha nemůže vynechat českou dakotskou osadu, zejména Žižkov. Ulice v Žižkově jmenují se ze strany polední k půlnocní anglickými jmény, ze strany východní k západní jmény českými a síce: Palacký Street, Praha Street, Bem Street (po zakladateli obce Františku Bemovi),

Vlasta Street, Otokar Street, Čechta Street. Podotýkáme, že ještě před třemi léty nebylo v těch místech, kde se nyní česká osada Žižkov rozkládá, žádného lidského příbytku!“

Článek končí slovy: „Avšak s báječnou rychlostí, s jakou se rozvíjejí podniky, nechá se porovnat opět jen tu báječnou rychlost, se kterou člověk právě v Americe může přijít na míznu. Proto tedy ať nikdo tím, co jsme zde napsali o rozkvétající české osadě Žižkov v Americe, necítí se pobádán, aby se tam vystěhoval. Ne na mnohých místech jsou tam Češi tak šťastní – mnozí trpí bídu větší, než ji měli doma.“

(Pozn. red. - Platí i pro dnešek!)

Upravila -JP-

Slovanský Žižkov

„Každý, kdo se poněkud rozhlédl po Praze, zná zajisté novou obec před městskými branami, vzkvétající každým dnem utěšeněji: Žižkov - Vinohrady, základy to „Nové Prahy“. Už když vyjíždíš do matičky Prahy po státní dráze, první tě vítá památná hora Žižkov, věčně upomínající Čecha na jednoho z největších synů českých vlastí, za horou pod protějším jejím svahem rozkládá se čilá obec Žižkov. Mnohá zajímavá studia mohli bychom konat v Žižkově. Především však poutá nás ráznost obyvatelstva, jeho vlastenecké a skrz na skrz slovanské smýšlení. Pro širší naše obecenstvo, zejména ruské, které často meškajíc za hranicemi přijíždí do Prahy, chceme uvést jeden příklad toho, jak Žižkované při každé příležitosti osvědčují své ryzé slovanské smýšlení. Ráznějších a významnějších slovanských jmen a devíz, jak na mnoha veřejných místnostech v Žižkově, nenajdeš nikde. Jakmile slaví se nějaká národní slavnost, jest nějaký národní hnutí: ihned vlaje ohromný červeno-modro-bílý slovanský prapor z temene Žižkovy hory, svědčíc o tom, že Žižkované jsou pohromadě a že slaví neb účinkují spolu.“

V posledním čase se Žižkovská obec značně rozšířila; povstalo tři nových čtvrtí. I vyžadoval toho obyčej, aby byly pojmenovány zvláštními jmény. Společnost majetníků nejrozsáhlejších pozemků v obci radila se o této věci: jednohlasně bylo přijato, aby nová jména tvořila se po vzoru samého „Žižkov“ se staroslovanskou koncovkou -ov, která jest zároveň i charakteristickou koncovkou ruských rodinných jmen. Stalo se tedy usnesení, aby první dvě čtvrti jmenovaly se „Palackov“ a „Purkyňov“ - jedna v čest prvnímu horliteli pro slovanskou věc v českých zemích, známému všem Slovanům „otci Čechů“, Františku Palackému, druhá na památku proslaveného nestora věd u Čechů, zemědělného profesora Purkyně. Poslední pak čtvrt dostala jméno „Kozakov“ v čest Záporožských Kozáků, kteří podobně jako republika Dubrovnická na jihu Slovanstva, dovedli obhájit na severu demokratické zájmy slovanského lidu.“

(Z časopisu *Slovanský svět*, 13. 1. 1872)

-JP-

Nekonvenční Žižkovský podzim 1999

Žižkov je legenda, je to tajuplná, velká, pražská pověst. Když jsem na podzim roku 1997 přišel s myšlenkou vytvořit nový hudební festival úzce svázaný s touto čtvrtí, mnohé nadchla. Další poněkud nedůvěřivě očekávali, zdali se krásná idea - rozezvučet lokalitu Žižkov hudbou - podaří. Zájem divácké veřejnosti i médií a skutečnost, že se letos po dvou úspěšných ročnících koná již třetí jubilejní pokračování festivalu, jednoznačně potvrzuje, že se zrodil životaschopný projekt, který dnes má již pevné místo v kulturní nabídce Prahy.

Jedním z mnoha důvodů, proč festival vznikl, byla i skutečnost, že se pro žižkovské starousedlíky stává návštěva koncertů v centru města z více příčin problematická (finanční náročnost, neosobní či okázalé pojetí koncertů, obava z bezpečnosti v centru města). V žižkovském festivalu má hudební umění (ale i jiné múzy) ještě další poslání. Prostřednictvím hudby jsou ožívovány prostory Žižkova a hudba letos znovu zaznívá nejen v koncertních sálech, ale i na místech vpravdě nekonvenčních - na věži, v kostelích a kaplích, v hotelích, prodejnách i školách, v bance, v malířském ateliéru či na Olšanských hřbitovech. Žižkov má svůj vlastní osobitý festival a každý z jeho koncertů navíc i svého patrona. Tak dochází k setkávání lidí rozličných společenských skupin, k propojení světa duchovního s materiálním, vážné hudby s populární, k setkání všech věkových skupin, či k připomenutí slavných žižkovských osobností v celosvětovém kontextu. Záměrem je i uvádění tvorby současných autorů, oslava světových kulturních výročí a zábava. Dramaturgické semknutí v jeden festivalový celek představuje úžasnou lokalitu Žižkova v obou jeho polohách. Je to právě hudební umění, které umožňuje vnímat další rozměry okolního světa i místa, která v každodenním shonu mnohdy mjíme bez povšimnutí. Návštěvníkům koncertů festivalu Nekonvenční žižkovský podzim 1999 přeji jménem pořadatelů i účinkujících mnoho krásných uměleckých zážitků.

*Doc. Mgr. Jiří Hošek,
zakladatel a umělecký garant festivalu
(Vybráno z programu a redakčně zkráceno)*

Žižkovské listy, občasník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 3.
Sešlo a redakčně upravila Jiřina Polanecká.
Grafická úprava Denisa Holáňová.
Pro vlastní potřebu vydal v září 1999 KPŽ, Sabinova 3, 130 00 Praha 3.

